

Ernst Jünger mellem ultrakonservatisme og avantgardisme

Fornem antologi stiller skarpt på dobbeltspændingen i den tyske forfatter Ernst Jüngers liv og værk

bog

★★★★★

AF RASMUS VANGSHARDT

kultur@k.dk

Det forlød engang i engelske aviser, at tyskerne udførte eksperimentet med menneskekroppe for at udvinde kemiske stoffer. Det benægtede de på det alvorligste, men forfatteren Ernst Jünger (1895-1998) havde en anden idé. Tyskerne skulle blot have svaret: "Javel, for os barbarer er det en æressag at flyve om ørerne på jer i form af nitroglycerin efter vores død."

Som litteraturhistorikeren Karl Heinz Bohrer i vidunderlig gammelverden-arrigant stil demonstrer i sit bidrag til antologien "Soldat, arbejder,

anark", er Jünger ikke for hverken sarte eller ulitterære sjæle. Hans skrag, der som alt andet han krev, skal bringes med kunstens for- tegn, er emblematiske for hans indlysende glæde ved krig.

Jünger deltog i begge verdenskrige, beskrev krigstilstanden som en særlig potentiel form for eksistens, nægtede køligt at forsvare sin højreradikalisme – og endte med at blive 102 år gammel.

Samtidig mener Bohrer, at forslaget ovenfor også er emblematiske for Jüngers skæbne. Det havde været skandaløst, hvis tyske politikere havde hævdet det. Men fordi man i Tyskland har fået for meget øvelse i at "omforme forfattere til fredsprismodtagere", forarges man også på

forfatteren Jünger. Tysk åndsliv har derfor ifølge Bohrer ligget under for et ufnit pludseligt til kritik, men ikke til dumflade afvisninger. Dette faktum, suppleret med et (meget!) usædvanligt sprogligt niveau for en universitetsantologi, gør udgivelsen til en velsignelse.

Adam Paulsen viser i en nærlæsning af de tidlige krigs skrifter fra 1920'erne, at netop spørgsmålet om krigens meningsløshed muterer gennem krigsromanerne, hvorved de implicit bliver til en dunkelt og prisværdigt præ- ludium til denne enorme Jün- ger-antologi, der langt hen ad vejen holder, hvad redak- tørerne gennem Bohrer lover: en uforsædet beskæftigelse med Jüngers kunst. Læsningerne i Jüngers forfatterskab

er som en retfærdiggørelse af litteraturen. Der er rigelig plads til kritik, men ikke til dumflade afvisninger. Dette faktum, suppleret med et (meget!) usædvanligt sprogligt niveau for en universitetsantologi, gør udgivelsen til en velsignelse.

Adam Paulsen viser i en nærlæsning af de tidlige krigs skrifter fra 1920'erne, at netop spørgsmålet om krigens meningsløshed muterer gennem krigsromanerne, hvorved de implicit bliver til en dunkelt og prisværdigt præ- ludium til denne enorme Jün- ger-antologi, der langt hen ad vejen holder, hvad redak- tørerne gennem Bohrer lover: en uforsædet beskæftigelse med Jüngers kunst. Læsningerne i Jüngers forfatterskab

Litterær kompleksovervindelse
er, hvad dét er.

Filosofiprofessoren Søren Harnow Klausen viser ligeledes gennem nærlæsninger, hvordan Jüngers forkætrede skrift "Kampen som indre oplevelse" (1922) har omfattende strukturelle ligheder med Martin Heideggers tænkning i "Væren og tid" (1927). Og det er – trods alt! – ikke et værk, der er blevet udsat for samme værensglemsel. Samtidig er Harnow Klausen tydeligvis en belæst mand, der også kan levere muntre anekdoter i alle retninger. Eksempelvis blev den feterede østrigske forfatter Robert Mu-

sil i Sydtyrol beskudt af et fly og oplevede det som "en meget behagelig følelse". Glæden ved krig var ikke forbeholdt Ernst Jünger.

Men der skete også en udvikling i Jüngers liv og værk. Mens han begejstret kæmpede i Første Verdenskrig, levede han som tysk officer under Anden Verdenskrig i Paris et køligt salonliv med den franske kunstnerelite.

Professoren Christian Benne skriver selv mesterligt-æstetistisk videre om Jüngers essayistik i "Tilnærmelser" (1970), der hovedsageligt fortæller om Jüngers eksperimenter med narke. Velvalgt sarkastisk påpeger Benne, at det nok ikke var den bedste idé at udgive den slags litteratur på et skolebogsforlag.

Men Jünger var jo ligeglad. I hans dyrkelse af alt fra æter til LSD opstod der med Benne ord "en pirrende følelse af at indtage forbuden frugt", fordi Jünger pludselig kunne forbindes med beatforfattere og anarkister. Det var selvfølgelig en misforståelse, men en frugtbar én af slagsen, som Benne påpeger.

"Soldat, arbejder, anark" fremviser ved disse nedslag en dobbeltspænding i tilfældet Ernst Jünger. Både hans kunst og hans liv veksler mellem ultrakonservatisme og avantgardistisk æstetisme.

Således talte Ernst Jünger virkelig, og deri består hans kunstneriske værdi. Alligevel er han blevet offer for "steril- ophidset sludder" og et "grasserende realismesyn-

Anders Ehlers Dam og Adam Paulsen (red.): Soldat, arbejder, anark. Ernst Jüngers forfatterskab. 395 sider. 328 kroner. Museum Tusulanum.

drom" for nu at citere meste- re Bohrer.

Anders Ehlers Dam og Adam Paulsen lader med denne enorme indsats Ernst Jünger stige ned fra sit danske Zarathustra-bjerg – litte- rare kompleksovervindelse er, hvad dét er.

▲ "Den eneste måde er stoppe mentale mure mellem mennesker på er jo, hvis der er en, der vender den anden kind til i stedet for at optrappe konflikten," siger Torben Munksgaard, som kalder kristendommen for en god samfundskritik. – Foto: Leif Tuxen.

Der kommer sjældent noget godt ud af at mure sig inde

Forfatteren Torben Munksgaard er aktuel med den samfundskritiske roman "Muren", som han skrev efter en personlig krise

interview

AF DANIEL ØHRSTRØM

ohrstrom@k.dk

Forfatteren Torben Munksgaard voksede op i Haderslev, hvor der både var langt mellem naboerne og medpasagerne i bussen. Og selvom han efterhånden har boet mange år i København, har han stadig ikke vænnet sig til at stå klistret op ad fremmede mennesker på vej hjem fra arbejde i 5A-bussen på Nørrebrogade.

"Jeg tror, at man som jyd har en mere fintfølelse indtimsfære," siger Torben Munksgaard og strækker sig hen over det brede spisebord for at skænke sherry op.

"Jeg har lagt mærke til, hvordan folk ofte bliver tyk- kere, jo mere tyndbefolket et område er. Som om de ved, at der er plads til det. I byen er vi klemt sammen, men mere fremmede for hinanden. Jeg kalder tit det her for min 'tre- værelses-apartheid', fordi man føler sig så isoleret midt mellem andre. Man er enormt anonym, når man går på Nørrebrogade, og man risikerer at komme i fjernsynet. Men for en jyd virker det tosset at bo sådan," siger han og fortsætter:

"Bolligriserne her stiger hele tiden. Men vi bor ret beset stablet oven på hinanden i små kasser, adskilt af små mure, mens vi prøver at opretholde en forestilling om at være alene i hver vores kasse, selvom der altid er mennesker omkring en. Så det er klart, at man indimellem kan blive træt af andre mennesker. Ligesom Bjørn bliver det," siger han og nikker ned på sin roman "Muren" på bordet mellem os.

For i romanen bygger hovedpersonen Bjørn ligefrem en stor mur rundt omkring sin have, fordi han er træt af andre mennesker. Og den 600 sider tykke murstensroman er faktisk også designet som en stor mursten.

I bogen er Bjørn blevet forladt af sin kone, da han begynder at bygge sin mur. Og selvom Torben Munksgaard aldrig selv har bygget en fysisk mur, murede han sig også inde, efter at forholdet til hans barns mor gik i stykker for 10 år siden.

Udadtil havde han dengang succes som vinder af Lindhardt og Ringhofs romankonkurrence med romanen "Retrograd", men han havde ikke lyst til at se andre mennesker.

Dengang boede jeg i en lille, mørk stuelejlighed i Nordvest, hvor solen aldrig nåede ned. Min nærmeste nabo var Bispebjerg Kirkegård, hvor jeg gik nogle små ture, men ellers lå jeg helst derhjemme i min lille kasse. For jeg blev tappet af energi, hver gang jeg var sammen med andre mennesker. I en periode var jeg derfor sygemeldt fra arbejdet med depression.

Især morgenerne virkede hårde. Når han kom ind på arbejdet, ville han helst ikke hilse på nogen, forklarer han: "Hvis der var en af kollegerne, der sagde godmorgen, før jeg havde fået min morgenkaffe, kunne jeg næsten ikke holde det ud. Det var jo sødt ment af dem af sige godmorgen, men det kunne nærmest ødelægge min morgen, da jeg havde det værst. Det er den følelse, som jeg har skrevet en del af min roman på, selvom det heldigvis er længe siden, at jeg havde det så skidt," siger Torben Munksgaard, der dog ikke kun har

skrevet sin roman med et personligt perspektiv.

Den meget omtalt mur på den anden side af Atlanterhavet var af gode grunde endnu ikke på tegnebrættet, da Torben Munksgaard for fire år sin gik i gang med sit murværk af en bog, men romanen kan stadig læses som en samfundskommentar, fortæller han: "Der var jo allerede flere mure i Europa dengang, ligesom der begyndte at komme flere mentale mure omkring nationalstaterne, hvor vi begyndte at se grænsedragningen. Jeg skriver om et parcelhuskvarter, men det er selvfølgelig et billede på samfundet og Europa. Bjørn føler en frihed ved at melde sig ud af fællesskabet, og det bliver hans naboer både sårede og rasende over. For de synes, at han er forpligtet til at 'komme ved'. Men romanen stiller spørgsmålet om, hvor stærkt fællesskabet egentlig var. For det fællesskab viser sig i virkeligheden at være

Torben Munksgaard

► Født 1975 i Haderslev.

► Uddannet BA i filosofi og cand.it.

► Debut i 2007 med romanen "Retrograd".

► Modtog i 2013 Statens Kunstfonds treårige arbejdslegat.

► Bor på Nørrebro i København med sin kæreste og har en datter på 10 år fra et tidligere forhold.

► "Muren" er hans femte roman.

temmelig overfladisk, når det kommer til stykket."

Romanen skal dog også læses som en hyldelse til det sande fællesskab, forklarer han:

"Andre mennesker kan være irriterende, så det kan være fristende at mure sig inde, men mure forstærker altid konflikterne mellem mennesker, der ellers kunne have haft glæde af hinanden. Og her synes jeg faktisk, at kristendommens næstekærlighedstanke om at behandle andre, som man gerne selv vil behandles, er den bedste bud på et stærkere fællesskab. Man taler tit om religiønskritik, men faktisk mener jeg, at man kan forstå religionerne som en form for samfundskritik. Kristendommen ser jeg især som en stor kritik af den måde, vi er sammen på. For den eneste måde at stoppe mentale mure mellem mennesker på er jo, hvis der er en, der vender den anden kind til i stedet for at optrappe konflikten."

HJERTING REJSER

DANSK GUIDE PA ALLE UDFLUGTER

Oplys koden "KD10" og få en tur til Malaga

Andalusiens Bedste

Denne rejse er vores mest populære. Vi bor på det samme hotel under hele opholdet, hvor vi skal på udflugt til den smukke bjergby Ronda, den engelske koloni Gibraltar og byen Granada med mauriske palads Alhambra.

- Fly Billund/Kastrup - Malaga direkte t/r
- 7 nætter på 4-stjernet hotel, Costa del Sol
- Morgenmad og aftensmad inkl. vand og vin
- 3 udflugter: Granada/Alhambra, Ronda og Gibraltar
- Transport samt dansk guide med på udflugterne

Pris pr. person kr.
Kastrup: 15/3, 17/4, 2/5, 15/9, 18/9
Billund: 14/3, 3/5, 15/9, 20/9 - Aalborg: 3/10
Tillæg: Billund og Aalborg +kr. 495,- pr. person
Enk.værelse +kr. 950,-

5.998,-

DANSK GUIDE PA ALLE UDFLUGTER

Oplys koden "KD10" ved bestilling

Sevilla, Cordoba & Granada

Vi skal opleve Andalusens hovedstad Sevilla. Cordoba's katedral La Mezquita og Granada med Alhambra paladset.

- Fly Kastrup/Billund/Aalborg - Malaga direkte t/r
- 7 nætter på 4-stjernet hotel, Costa del Sol
- Morgenmad og aftensmad inkl. vand og vin
- 3 udflugter: Sevilla, Cordoba og Granada/Alhambra
- Transport samt dansk guide med på udflugterne

Pris pr. person kr.
Kastrup: 29/3, 19/4, 8/5, 17/9, 25/9
Billund: 28/3, 8/5 17/9, 25/9 - Aalborg: 30/3
Tillæg: Billund og Aalborg +kr. 495,- pr. person
Enk.værelse: +kr. 950,- pr. person

5.998,-

DANSK GUIDE PA ALLE UDFLUGTER

Oplys koden "KD10" ved bestilling

Toscana Bedste

Vi tilbyder nu denne spændende nye tur til Toscana hvor vi besøger bl.a. Chianti regionen, Firenze samt Siena.

- Fly Kastrup/Billund - Pisa t/r
- 7 nætter på 3-stjernet hotel, Montecatini Terme
- Morgenmad samt aftensmad inkl. vand og vin
- 4 udflugter: Panoramatur i Chianti regionen, med vinsmagning. Firenze og besøg hos lokal olieproducent, Siena samt Lucca m. vinsmagning
- Transport samt dansk guide med på udflugterne

Pris pr. person FRA kr.
Kastrup: 26/4, 17/5, 7/6, 27/9, 4/10, 11/10, 18/10
Billund: 26/4, 17/5, 7/6, 27/9, 4/10, 11/10, 18/10
Flytillæg: Billund +kr. 495,- pr. person (kun på forårets rejser)
Enk.værelse: +kr. 950,- Pris: september/oktober 6.298,-

5.998,-

Tlf.: 7022 6710
www.hjertingrejser.dk
Torvet 9, st, 5800 Nyborg · Medlem af rejsegarantifonden nr. 1717